

Tárgy: 2020/9. Állati Takarmányozási hírlevél: Széna vagy szenázs?

Tisztelt Kollégák! Tisztelt Hölgyeim/Uraim!

Szakmai információk:

Széleskörben ismert és alkalmazott eljárás, hogy a pillangósok (lucerna), fűfélék és keverékek első növedékéből (sarjú) szilázst/szenázst, míg a 2-4. kaszálásból szénát készítünk. Azonban felmerül a kérdés, hogy valóban szükségünk van ennyi szénára? Van egyáltalán szükségünk szénára a napi adagban? Erre egy egyszerű "igen-nel" vagy "nem-mel" nem lehet válaszolni, mivel számos tényező (telepi és területi adottságok, műszaki háttér, emészthető és struktúrrost igény stb.) befolyásolja ezt a kérdést. Mindenesetre a "széna vagy szenázs?" kérdése manapság egyre inkább központi témává válik, mivel a hazai szélsőséges időjárás (csapadék hiány, hőségnapok növekvő száma) és az idején kényes gazdasági helyzet is arra ösztönöz, hogy keressük az olyan szakmai megoldásokat, amelyek segítenek kézben tartani, csökkenteni a kiadásainkat és az esetleges veszteségeinket. Erre az egyik legjobb megoldás lehet, hogyha a tömegtakarmányainkat minél jobb minőségben és minél nagyobb takarmányozási értékkel tudjuk előállítani és tartósítani az elkövetkezendő időszakokra.

A szénának struktúrrost (>1mm szecskahossz, min. peNDF/nap/tehén: 5kg) hatása (kérődzés, bendő-élettan, bendőpasszázs) miatt fontos szerepe van a napi adagban. Azonban csekély energia és táplálóanyag-tartalma, gyenge ízletessége és nagyobb szecskahossza (válogatás) limitálja a napi szárazanyag felvételt, így a tejtermelést is. Ezenfelül gyakori a dohos, befülledt, penészes széna, amely a takarmány visszautasítás mellett egészségügyi problémákra is hajlamosíthat. Ezt tovább nehezíti az a tény, hogy Magyarországon a klimatikus- és talaj-adottságok sem kedveznek a széna készítésnek, így általában gyenge és közepes minőségű szénák előállítására van lehetőség. Ezért egyre több gazdaság dönt úgy, hogy szenázssal igyekezik részben, esetleg teljesen kiváltani a szénát.

Milyen előnyei vannak a szenázsnak a szénával szemben:

- Több tej termelhető szenázsból, mint szénából, azonos alapanyagból, azonos szárazanyag mennyiséget etetve.
- Szenázs készítéskor kisebb az időjárási kockázat, a 2-4. kaszáláskor a fonnyasztásra elegendő kb. 4-6 óra. Kisebb az esély a levélpérgésre (lucerna), földszennyeződésre, kilúgzásra.
- TMR-be való bekeverésekor a szenázs nem igényel előaprítást, míg a széna igen (lucerna levélpérgés).
- Szenázst nem válogatja ki a tehén a TMR-ből, tehát kevesebb veszteség keletkezik és elegendő mennyiségű struktúrrosthhoz is hozzájut.
- A szenázs koncentráltabb erjesztett tömegtakarmány, ezért az energia és értékes táplálóanyag-tartalma (emészthető rost, fehérje, karotin stb.) is nagyobb.

Összegezve a széna nem egy ördögtől való szálastakarmány, azonban szegényes táplálóanyag-tartalma és a gyakori alacsony minősége folytán limitáló komponens a napi adagban. Viszont sok esetben elkerülhetetlen, hogy ne szerepeltessük 1-2 kg mennyiségben a TMR-ben fizikailag hatékony rosttartalma miatt. **Azonban, ha lehetőségeink engedik, akkor 38-45% sz.a.-tartalmú szenázssal részben, míg 45-50% sz.a.-tartalmú szenázssal teljesen helyettesíthető a széna, más rostforrásokkal (fű-, gabona szilázs/szenázs) együtt etetve.**

A szenázsok silózása nagyobb kihívást jelent az egyéb erjesztett tömegtakarmányokhoz képest, mivel a magasabb sz.a.-tartalom nehezebbé teszi a tömörítést, emellett melegebbre is hajlamosabbak. Ebből kifolyólag célszerű olyan siló tartósítót alkalmazni, amely könnyedén megbírkózik a magas sz.a.-tartalmú, alacsony cukortartalmú, esetleg magas fehérjetartalmú (pufferhatás) nehezen silózható alapanyagokkal. Ebben szeretnénk hatékony segítséget nyújtani a magas minőségű LALLEMAND MAGNIVA szilázs-oltóanyagainkkal, amelyek az idején az új generációs Lactobacillus hilgardii baktériummal és HC technológiával felvértezve gyorsan savanyítanak, erősen aerob stabilizálnak és minimalizálják a betárolási, tárolási és kitárolási veszteségeket.

A számos hasznos szakmai információért szeretnénk köszönetet mondani Orosz Szilviának. Cikkei, publikációi és tanácsai rengeteget segítenek a mindennapi szakmai munkánkban. Ajánljuk figyelmükbe az Át Kft. Hírleveleit, amelyek bárki számára ingyenesen elérhetők (www.atkft.hu). Ezekből kiemelnénk egy-egy a témához szorosan kapcsolódó cikket: XVI. évf. augusztus "A JÓ MINŐSÉGŰ TÖMEGTAKARMÁNY A GAZDASÁGOS TERMELES ALAPJA"; XVII. évf. március "Szenázs vagy széna? Szilázs vagy szenázs? Lucernaszéna vagy réti széna?"; XIX. évf. július augusztus "A kukoricaszilázs szecskamérete"

Alapvetően három starterkulturánk jöhet szóba a kora tavaszi fű- és gabonaszilázsok, szenázsok tartósítására:

- **Magniva Classic+ HC:** Rendkívül gyors savanyító starter, amely már normál talajszennyezés esetén 20 % SZA-tól használható kényszerhelyzetben, illetve 45% SZA-ig tudunk vele dolgozni. Nagyon gyorsan savanyít, nagyon jól védi a fehérjét, elnyomja a spontán flóra baktériumait, viszont nem aerob stabilizál!
- **Magniva Platinum 2 HC:** Gyors savanyító és rendkívül jól aerob stabilizáló starter. 25 % SZA fölött használható. Gyorsan savanyít, csökkenti az erjedési veszteségeket, nagyon jól védi a fehérjét, elnyomja a káros baktériumokat, és rendkívüli módon aerob stabilizál!!! A depó két héttel a lezárás után már aerob stabil és etethető!!! Egy hónap alatt eléri a teljes 10-14 napos aerob stabilitást.
- **Magniva Platinum 3 HC:** Gyors savanyító és rendkívül jól aerob stabilizáló starter. 28 % SZA fölött használható. Gyorsan savanyít, csökkenti az erjedési veszteségeket, nagyon jól védi a fehérjét, elnyomja a káros baktériumokat, és rendkívüli módon aerob stabilizál!!! A depó két héttel a lezárás után már aerob stabil és etethető!!! Egy hónap alatt eléri a teljes 10-14 napos aerob stabilitást. Rostbontó enzim tartalma alapvetően javítja a rost emészthetőségét, és növeli az erjeszhető cukortartalmat.

Alapvetően két starterkulturánk jöhet szóba a lucerna-, pillangósok, takarmánykeverékek és a késői fű- és gabonaszilázsok, szenázsok tartósítására:

- **Magniva Platinum 3 HC 200 g (100 t friss alapanyaghoz) – Lalsil DRY HC utódtermék.** Gyors savanyító és rendkívül jól aerob stabilizáló starter. 25 % SZA fölött, csomagolt bálás technológia esetén 60 % sz.a.-tartalomig megbízhatóan használható. Gyorsan savanyít, csökkenti az erjedési veszteségeket, nagyon jól védi a fehérjét, elnyomja a káros baktériumokat, és rendkívüli módon aerob stabilizál!!! A depó két héttel a lezárás után már aerob stabil és etethető!!! Egy hónap alatt eléri a teljes 12-14 napos aerob stabilitást. Rostbontó enzim tartalma alapvetően javítja a rost emészthetőségét, és növeli az erjeszhető cukortartalmat.
- **Magniva Classic+ HC 200 g (100 t friss alapanyaghoz) – Sil-All LV utódtermék.** Rendkívül gyors savanyító starter, amely normál talajszennyezés esetén már 20 % SZA-tól használható kényszerhelyzetben, illetve 45% SZA-ig tudunk vele dolgozni. Nagyon gyorsan savanyít, nagyon jól védi a fehérjét, elnyomja a spontán flóra baktériumait, viszont nem aerob stabilizál! . Rostbontó enzim tartalma alapvetően javítja a rost emészthetőségét, és növeli az erjeszhető cukortartalmat.

Széna helyett születő szenázs készítéséhez:

- Elsősorban **Magniva Platinum 3 HC**
- Másodsorban szóba jöhet a **Magniva Classic+ HC**, ha 45 % alatti a szárazanyagtartalom és az aerob stabilitás „nem számít”.

Kalászólag állapotban vágott gabonafélék (búza, árpa, tritikálé) egy- vagy kétmenetes betakarításához:

- **Magniva Platinum 3 HC**

Szudánifű szenázshoz:

- **Magniva Classic+ HC**
- **Magniva Platinum 2 HC 100 g (100 t friss alapanyaghoz) – Lalsil COMBO HC utódtermék.** 25-75 % sz.a. tartomány. Gyors erjedésindítás, erjedési veszteség csökkentés, fehérje megőrzés, normál szintű talajszennyezés esetén a Clostridiumok (*butiricum*, *perfringens*, stb.), Kóliformok, stb. elnyomása. Erősen aerob stabilizál. **Két hét után nyitható depó!** Teljes aerob stabilitás elérése (12-14 nap) 1 hónap alatt.

A Lallemand MAGNIVA® koncentrált technológiás (HC) starterek részletes információi:

- **MAGNIVA Classic+ HC 200 g:** 500000 TKE/g szecska csíraszám. Ebből 400000 TKE/g friss szecska koncentrációban tartalmaz azonnal indító gyors *Pediococcus pentosaceus* és acidilactici baktériumokat, így a pH gyakorlatilag 1 napon belül a kritikus pH alá kerül. A 100000 TKE/g friss szecska koncentrációjú *Lactobacillus plantarum* a stabil pH-ra erjeszt. Nagy koncentrációban tartalmaz hemicelluláz és celluláz enzimeket, ami javítja a rost emészthetőségét, és növeli az erjeszhető vagy magasabb szárazanyag tartalom esetén a megmaradó szabad cukortartalmat. 20-45

% sz.a. tartományban jól dolgozik. Rendkívül gyorsan indítja az erjedést. Minimálja az erjedési veszteségeket. Segít megőrizni az értékes fehérjét. Erősebb talajszennyezés esetén gyors savanyításával hatékonyan nyomja el a Clostridium (*butiricum*, *perfringens*, stb.), kóliform- és enetrobaktériumokat. A Classic+-szal savanyított takarmány két héttel a zárás után etethető.

- **MAGNIVA Platinum 2 HC 100 g:** a *P. pentosaceus* x *L. hilgardii* x *L. buchneri* technológiának köszönhetően jelentősen gyorsabb az erjedés (erjedési veszteség csökkentés), már 15 nap után etethető az aerob stabil erjesztett tömegtakarmány, és hosszú idejű tárolás esetén is verhetetlen az aerob stabilitás. Az élesztő- és penészgátlás kisebb alkohol- és mikotoxin szintet eredményez. Gyorsabb, mint a Lalsil COMBO, mert 100000 TKE/g friss szecska azonnal indító gyors savanyító *Pediococcus pentosaceus* indítja késlekedés nélkül és intenzíven a savtermelést. A 100000 TKE/g savanyító és aerob stabilizáló *Lactobacillus hilgardii* gyorsítja az erjedést, csökkenti az erjedési veszteségeket és gyorsan aerob stabilizál. 100000 TKE/g aerob stabilizáló *L. buchneri* baktériumot is tartalmaz, ami az *L. hilgardii*-val közösen rendkívüli aerob stabilitást biztosít. 25-75 % sz.a. tartományban jól dolgozik. Cukorban gazdag fű- és gabonafélék (rozs, tritikálé) tartósítására lett kifejlesztve. Gyorsan indítja az erjedést. Csökkenti az erjedési veszteségeket. Segít megőrizni az értékes fehérjéket. Normál szintű talajszennyezés esetén gyors savanyításával hatékonyan nyomja el a Clostridium (*butiricum*, *perfringens*, stb.), kóliform- és enetrobaktériumokat, és akár 1/1000 részére csökkenti az élesztők, penészek csíraszámát. Erősen aerob stabilizál. Két hét után nyitható a jól leerjedt, aerob stabil depó. A 10-14 napos teljes aerob stabilitás elérése 1 hónap alatt.
- **MAGNIVA® Platinum 3 HC 200g:** baktérium összetételét és alap tulajdonságait tekintve a Platinum 2-vel egyezik meg, csak nagy koncentrációban tartalmaz hemicelluláz és celluláz enzimeket, amik tovább javítják a rost emészthetőségét, és növelik az erjeszhető vagy magasabb szárazanyag tartalom esetén a megmaradó szabad cukortartalmat. 28-60 % sz.a. tartományban jól dolgozik. Gyorsan indítja az erjedést. Csökkenti az erjedési veszteségeket. Segít megőrizni az értékes fehérjéket. Normál szintű talajszennyezés esetén gyors savanyításával hatékonyan nyomja el a Clostridium (*butiricum*, *perfringens*, stb.), kóliform- és enetrobaktériumokat, és akár 1/1000 részére csökkenti az élesztők, penészek csíraszámát. Erősen aerob stabilizál. Két hét után nyitható a jól leerjedt, aerob stabil depó. A 10-14 napos teljes aerob stabilitás elérése 1 hónap alatt.